

**Collatie Van P. Cornelius Hazart Priester der Societeyt
lesv**

Hazard, Cornelius

Antwerpen, 1663

Eerste Deel. Of de Roomsche Kercke een van de thien Gheboden Godts
uytgheschrapht heeft?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71452](#)

EERSTE DEEL.

Of de Roomscche Kercke een van de
thien Gheboden Godts uytghe-
schrapht heeft?

At de Roomscche Kercke/ in't openbaer, van Partijc beschuldight wort/
dat sp een van de thien Gheboden
Godts uytgheveeght heeft/is soa
openbaert/ als het helle licht vande
son/het welck sich openbaert/ en
de verbrept obet alle de ghewe-
sten des wereltz: want wat kander meer openbaer
wesen/ als het ghene dat wort ghegheden in't licht/
door den druck/de wijle het ghesleit wort voort ghes-
icht van alle menschen? dit heeft onder ander ghe-
daen den Predikant Dierick Hamer, in sijn boeck
ghenaemt Toet-steen der Waerheydt, C. 26. pag. 175. daer
hy aldus sprecket: Die in't Pausdom mercken selve wel,
dat 't Gebode van't maechten der heelden/groote krachte
heeft reghen hare beelden, daerom en derven sy dat selve
den volcke niet voorstellen; want al voor langh hebben sy
dat ghebodt uyt haer thien gheboden, die in den handel, en
de monden van alle het volck komen, uytgheveeght, ende
waer't in haer maest gheweest, sy souden dat selve oock
uyt den Bijbel uytgheveeght hebben.

Dit en is niet alleen 't segghen van Dierick Hamer,
maer oock van dyg andere Predikanten uyt 't Classis
van Middelstum, Lambertus Woelius, Joannes Vereem,
etn Martinus Urbanius, die 't boeck van Dierick Hamer ge-
approbeert hebben / verklarend / het selve boeck in
alles over-een te komen met Godts Woordt, ende den re-
ghel des geloofs, seer stichtigh, ende in alle manieren weer-
digh, om door den druck ghemeyn ghemaeckt te worden.
Dien volgheng verklarenen sp inde / door har appro-
batie/dat de Roomscche Kercke het tweede ghe-
bodi Godts uytgheveeght heeft.

Dit selbe seght noch openlyk Daniel Chamierus Tom. 2 Panstrat. lib 21. cap 8. **Desghelyckg** noch **Wibertus Voetius** Tom. 2. select. disput pag 108. Ende mi lest in dit jaer 1663. Simon Oomius in sijn gheopende Turckdom, pag. 53. daer hy segt: De Joden nemen seer qualijck, dat sy by de Papisten sien het tweede ghebodt uytgheschrapt. Ende brengt tot bevestinghe noch Edwin Sandis, Hoornbeeck, &c.

Dat dese beschuldinge valsch is/ verhoon' ik voor eerst up d'epgen woordē van Dierick Hamer: want hy bekent/ dat hy 'tselbe gelaten hebben in de Schrifture/gelyck't noch meerter daer is: Hoe kunnen wē dan uytgheschrapt hebben/ ighene dat in alle onse Bijbels/ soo Latynsche als omtrentsche te vindēn is?

Iae seght Dierick Hamer: Sy souden't ghedaen hebben, indien het in haer macht hadde gheweest. Wat praten is dit is't in onse macht gheweest/ soo ghy seght/ 'tselbe up te schrappen op een ander / waero n wag't huyten onse macht 'tselbe te doen in den Bijbel? Ten anderen: Zijt ghy een Propheet/ die soo precijc weet te voorsegghen/wat wē souden ghedaen hebben?

Bewijse dan ten tweeden, dat dese beschuldighe valsch is/ up verschryden editien van onse Catechismi.

Ten eersten: Den kleynen Catechismus Petri Canisii, ghedrukt t' Emerick, daer soo staet: Ick ben de Heere uwen Godt, ghy en sult gheen vremde Godt n beffen my hebben, ghy en sult u gheen gesneden beeldt maecken, om dat selyghe te aenbidden.

Ten tweeden. Den Schat der Christelijcke leere, uytgeven voor de Catholijcke Jongheit, door Ludovicus Maekblide, Hier lese ich aldus: Ick ben de Heere uwē Godt, dieu gheleydt heeft uyt het lant van Egypten, uyt het huys der slavernij, ghy en sult voor u gheen gesneden beeldt maken, om dat te aenbidden: want ick ben de Heere uwē Godt.

Ten derden. Den Catechismus van't Aartsch-bischedom van Mechelen voor de jongheit: Ick ben de Heere uwen Godt, ghy en sult gheene vremde Goden lieben voor mijne oogen, ghy en sult u gheen gesneden beeldt, oft gelijckenisse maken, ghy en sult die niet aenbidden.

Dit zyn stimmers botelten die libben handel/ende handen van al het volck komen/sae namelijck uprghelydt / ende ghelesen woorden van / ende booz de songheyd : wat raest dan Dierick Hamer dat wy al langh het ghebodt van gheen beelden te maecken , uytgheveeght hebben uyt de thien Gheboden , de welcke inden handel ende monden komen van al het volck ?

Seght my eens/ter goeder trouwen/ wat ghebreecht hier aen dit ghebodt/in onse Catechismi, nu datelijck van my voorghestelt ? is de substantie verandert? oft den sin verkeert? oft zynnder eens ghewoorden achter-ghelaten/die daer soo noot-sakelijck moesten by wesen/dat het ghebodt/sonder die/het selbe ghebodt niet en is/dat Godt gheheven heeft? seght my wat onthzeekter?

Daer ontbreecken dese woorden / seght Dierick Hamer pag. 177. Dat de beelden, ende ghelyckenissen verboden zijn van alle dinghen , die in den hemel , op der aerden , ende in't water onder de aerde zijn : wie en siet niet dat sy ghevreest hebben , dat het volck het bedrogh mercken soude , by aldien sy haer het tweede ghebodt volkomelijck voor stelden, soo souden-se datelijck oordeelen konnen , dat het met haer beelden niet recht en was,

Desen heelen discours van den Predikant/ende sijnder dyg mede-predikanten/approbateurs van den selven discours / gae ict tot 't leste toe utplippen/en rhoonen booz de oogh / dat dese mannen self niet en weten wat sy segghen / oft praeten.

Ten eersten: 'Tis onwaerachtigh / dat wy het tweede ghebodt niet volkomelijck voor-stellen raekende de substantie selbe : want de ghene die seght / ghy en sult gheen beeldt , noch ghelyckenisse maecken (soo als in onse Catechismi te vindt is) spreekt die niet van alle beelden in het ghemeyn? ende oversulekig/seght hy niet/dat de beelden , ende ghelyckenissen verboden zijn van alle dinghen , verhol-

ghens oock van't ghene inden hemel, op der aerdē, ende in't water onder de aerde is ? want gheen heeldt verbiedt alles.

Soo en gaet het dan niet recht / segghen de voorsepde Predikanten / met de beelden vande Roomische Kercke : Dit en volght niet : want als Godt verboden heeft beelden / oft ghelyckenissen te maken van't ghene in den hemel is ; hier dooz heeft hy alleen verstaen / beelden vande sonne, mane, sterren, ende voghelen.

Doodt beelden van 't ghene op der aerdē is, heeft Godt verstaen beelden van menschen , viervoetige, oft kruypende ghedierten : Doodt beelden van 't ghene in de wateren is, heeft hy verstaen / beelden van visschen, slangen, draken, crocodilen, schildtpadden. Is dit soo te verstaen / oft niet ; seght ghy dat neen? soo versaeckt ghy dan de hemerckingen van uwen epghen Bijbel/die dit soo verklaert Num.6. 7.8. Seght ghy dat ja? hoe kont ghy dan segghen dat het niet recht en is niet mit onse beelden/ aenghesten dat de selve niet en bestaan in Son , Mane, sterren, voghelen, levende menschen, (sich segghe levende, want men sprecket van de ghene die op der aerdē zijn) viervoetige, oft kruypende ghedierten, visschen, slangen, draken, crocodilen, schildtpadden, namelijk om die te aenbidden, soa de Schrifture daer hy voeght ? ja ter conitarien dese plae se soo gheselt mit alle hare omstandigheden/ is seer krachtig om onse Beelden te bevestighen , want schen kan noch inden text selve / noch inde verklaringhen van Partijē bebliden / dat Godt ergheis verbiedt/ beelden/ oft ghelyckenissen te maecken van Heylighen, dat is van af gestorvene menschen/ die niet hem leven in de ewighe saligheyt: Want dat hy / dooz den Hemel, niet anders verstaet / dan de locht, blyckt upt mentghe andere plaezen daer de Schrifture vol van is ende oock hier upt / dat Godt alleenlijch wilde verbieden beelden / ende ghelyckenissen van 't ghene de Zonden saghen voor d'oogen/ soo als de ghetwoonte der

der Heydnen was / welcke de Israëlitēn in Egy-⁹
pten hadden ghesien/ende gheleert : Waerom hy
oock als tot een fondament stelde van syne ghe-
boden / dat hy haer ghelept hadde uyt het lande
van Egypte , Willende daer mede te kennen ghe-
ven / dat sy veel afgoderijē in dat landt hadden
ghesien / die sy niet en mochten nae-holghen:
Oversulckē en kan niet bevinden dat hier verbo-
den wozden beelden van Engelen , oft van Heyli-
ghen,die niet Godt eenwelijck leven.

Hoo verre is't van daer dan/ dat het met onse
beelden niet recht en is/wanneer men die beson-
dere circumstantien bp-boeght/dat sy ter contra-
rie onse beelden goedt maken/ende bevestighen.

Ten tweeden. Ick vraghe / als jemandt het leste
ghebodt soud' voortstellen in deser voeghen : Ghy
en sult niet begheeren jedt dat uws naesten is , sonder
meer ; soude men moghen segghen/ dat die het leste
ghebodt uprgheveeght heeft? wie sal dat segghen/
als die noch verstandt / noch reden ghebruycht ?
Want te segghen : Ghy en sult niet met allen be-
gheeren van 'tghene uwen naesten toebehooert , is dat
niet te segghen / noch sijn huys , noch sijn vrouwe,
noch sijn dienst knecht , noch sijn dienst-maeght , noch
sijnen osse, noch sijnen esel. Doeghter oock bp/ noch
sijn peert/noch sijn gelt/noch sijn kleederen/ noch
sijn landt / begheeren en mach ? want dit al-te-
mael/ ende noch meer wordt begrepen/ ende ghe-
noeghsaemlyck uprghedruckt dooz dese ghemeyp-
ne voorstellinghe : Ghy en sult niet met allen, oft niets
begheeren van 'tghene uwen naesten eyghen is.

Wel-aen dan ; mach-men niet segghen / dat die
het leste ghebodt soude upr-beeghen / die alleen
soo soude spreken in het ghemeypn/ om dat hy niet
en onrecht aen de substantie selve van het Ghe-
bodi : alsoo en mach-men mede niet segghen / dat
sy het tweede ghebodt uprgheveeght hebben/ die
in't ghemeypn segghen / dat-men GHEENE beelden.
oft ghelyckenissen maken magh,want 'tis even oft hy
sepde/dat-men noch beelden/noch ghelyckenissen

maecken wagh / van' ghene in de locht is , oft op de aerde , oft in de wateren , want dit al-te-mael wordt begrepen / ende uytghedrucht door die ghemeyne hoozstellinghe : Ghy en sult GHE ENE beelden , oft ghelyckenisse maecken . Ten is mar pdel praeten / ende eene valsche beschuldighe van dese vier Predikanten / dat de Roomische kercke het tweede Ghebodt soude uyt-gheveeght hebben .

Ten derden . Ober loopt schier alle de gheboden in het besonder / ende ghy sult bebinden / dat het meesteviel is alleenlyck eene ghemeyne maniere van spreken .

Waer wordt gheseydt : Zijt gledachtigh den Sabbath-dagh te Heyligen : waerom en wordt hier niet hy-ghevoeght ? 1. Dat se gheen vper op dien dagh mochten aensteken in eenige van hare wooninghen ? Exodi 35.3. 2. Dat sy op elcken Sabbath-dagh mochten toe-richren twaelf koecken van meel-bloeue / Et. Levit. 24. 8. Hoo is't van andere omstandigheden meer : laet dit Ghebodt daerom Ghebodt te sijn / om dat het niet uytghedrucht wordt met alle syne omstandigheden in het besonder ?

Voorders woerter gheseydt : Eert vader ende moeder ; waerom en staeter niet hy : Ghy sult haer noch haen , noch vervloeken ? Exodi 21.15.17.

Ten anderen , woerter gheseydt : Ghy en sult niet echt-breken , wordt hier onder niet verstaen alle hoererije / ende onkupschepdt ? 't zy niet moeder / 't zy niet suster / 't zy niet nichte / 't zy niet moepe / 't zy niet schoondochter / Et. Levit. 18.7.8.9. &c. hoe en sijnder dese besondere / ende merckelycke omstandigheden niet hyghevoeght ?

Ten lesten , om kost te maecken / daer staet : Ghy en sult niet stelen : Waerom en staeter niet hy / dat men gheenen mensch en mach stelen ? Exodi 21. 16. noch gheen ossen / oft bee ? Exodi 22. 1. Indien gyssegh / dat dit begrepen wordt onder die woordē / ghy en sult niet stelen : Alsoo segghe selk doch / dat onder dese woordēn / Ghy en sult gheen beeldt , noch ghelycke-

11

lijckenisse maecken, begrepen worden / beelden van
t'ghene inde locht, op der aerden, ende wateren is. Wat
komt ghy dan teghen ons roepen / dat wy het tweede
ghebodt uytgheveeght hebben, om dat w^p dat
voorzstellen niet algemeine terimpuen / aenghemerkt
dat alle de restte vande Gheboden / alleen
op de selve maniere voorghestelt worden: derhalven / dat ghy sonder onredelijckheid niet ont-
kennen en kont / dat dien het leste Ghebodt vol-
kommenlyk soude voorzstellen / die alleen soude
seghhen : Ghy en sult niet met allen begheeren van al
wat uwen naesten eyghen is?

Ten vierden, Hebt ghy nopt acht ghenomen op
bele van de twaelf Artijckelen des Gheloofsg^s

Inden eersten Artijckel, Wordt gheseydt / dat wy
moeten ghelooven in Godt, Schepper van hemel ende
van aerde: hoe en heeftmen hier in't bysonder niet
by-gheboeght / dat hy den eersten dagh het licht
heest gheschapen / den tweeden dagh het firmament ;
den derden dagh de aerde / krypden / hoo-
men/brychten; den vierden dagh / de Sonne/de
Maene ende de sterren ; den vyfden dagh de vis-
schen ende voghelg^s; den sexten dagh / vier-boet-
ghe ende cruppende dieren / saemien met den
mensch: t'is wonder dat dit hier altemael wordt
versweghen / ende alleen niet dese vier woordzen
voorghestelt wordt : Schepper van hemel ende van
aerde.

Inden derden Artijckel, Wordt gheseydt / dat Christus
ghebornen is uyt de maghet Maria : waer blijft nu/
dat hy ghebozen is in eenen stal / ghelept in een
kribbe/ende andere omstandigheden meer:

Inden vierden Artijckel, staet / dat hy gheleden heeft
onder Pontius Pilatus : wat heest hy gheleden? is hy
niet bespot gheweest? ghegeeselt/ghelzoont met
doornen/valschelyk beschuldight? dit alles dan/
wordt begrepen onder die woorden : Hy heest ghe-
leden.

Deght w^p nu hebben de Apostelen te hort ge-
daen aen de Hoofd-stucken des Gheloofsg^s, wan-
neer

neer sydse met soo alghemeyne termynen hebben voorghestelt / oftse niet seght ghy dat ueen hoe beschuldighe ghy ons dan / als oft wy te kost deden aen het tweede Ghedode Godis / om dat wy 'selve voorstellen met alghemeyne termynen / onder de welcke alle de bysondere omstandigheden nootsaechelijck moeten verstaen worden? seght gp/dat d'Apostelen in dese twaelf Artikelen niet anders hebben willen stellen/ als een kost begrijp van alle de hoofd-stucken noodich ter saligheyt: Ick stemme u dat toe maer ick segghe nu voorderg: Hebben sy de voorsepde Hoofd-stucken volkomenlyck voorghestelt alleen met alghemeyne termynen/ sonder npt te drucken de besondere omstandigheden daer toe behoorende: Soo stelt hy van ghelycken het tweede ghebodi volkomenlyck voor / die alleenlyk sn't ghemeyn sprekende / seght: Ghy en sult gheen beelden, noch ghelyckenissen maecken; want/de ghene die seght/ Ghy en sult gheene beelden maecken, die begrijpt daer noodsakelijck onder / de beeldien van 'eghene is in de locht , op der aerden , ende in de wateren.

Hier npt volght soo klaer als den middag/ dat het eene valsche beschuldinghe sg van Partij, wanneer sy ons te laste leght / dat wy het tweede Ghebodi Godis uytgeveeght hebben ; oft sy moet ons voorderg segghen/watter aen ont breekt.

Hier op seght Dierick Hamer , met sijn dyg mede-Predikanten : dat wy versweghen hebben / dat men sich voor de beeldien niet en moet buyghen , noch de selve eeran.

Maer hoe kunnen wy versweghen hebben/ het ghene dat npt in Schriffture ghestaen heeft?

In wat text heefster opt ghestaen (ghelyck als Partij nu stelt in den haren) ghy en sult u voor de beeldien niet buyghen ? in wat text heefster opt ghestaen (ghelyck als de voorsepde vier Predikanten hier praeten) Ghy en sult de beeldien niet eeran? Niet in den Hebreeuwschen Text : Want de schentigh npt

15

uptlegghers die de voornaemste Rabbynēn wæren onder de Joden / ende den H. Hieronymus , die met de princepaelste Joodſche Rabbynēn van syen tijdt heest ghehandelt / ende sijn Hebreeus ſoo wel verſondt als den besten / die hebben upi den ſupperē Origineelen Hebreeuwſchen text overgeſet : Ghy en ſult de beelden niet aenbidden , noch ghy en ſult haer niet dienen : 'Tſelvē staet inden Chaldeeuwſchen text, in den Griekschen, ende Latijnschen. 'Tſelvē hebben ooch alſoo gheleſen den ouden Tertullianus over 1400 jaeren / Theodoretus , Augustinus , Rabanus , Procopius , Gazaeus , Beda, ende andere / dese hebben allegaer gheleſen ghelyck in hare Bijbelg ſtont/re weten : Ghy en ſult gheen beelden macken, om die te aenbidden. Men wift dan van gheen buyghen te ſpreken/ ghelyck Partijē nu ſtelt in haer Dordrechteschen Bijbel . Daer naer volgħt / ghy en ſult die niet dienen : Men wift dan van gheen eeren te ſpreken/ ghelyck Dierick Hamer voorzheest in ſijn boeck : Daer-en-boven dit woordteken Dienen, en ſiet op de beelden niet / maer op de Aſgoden ſelfs , ſoo den Dordrechteschen Bijbel dit verklareit Num. 9 'Tig dan Partijē ſeive die het tweede ghebodt uytgheveeght heeft / ende niet de Roomſche kercke / die het ſelvē hout in ſijn gheheel; want daer Godt alleen verboden heeft de beelden aenbidden / ende de Aſgoden ſelvē te dienen ; daer ſtelt Partijē een ander ghebodt in de plaatſe/ te weten/dat men ſich ſelvē niet en mach buygha booz de beelden/noch de ſelvē eeren, hoedanigh die beelden mochten wesen / welch nopt in eenighen text/ noch Griekschen, noch Latijnschen, noch Chaldeeuwſchen, noch Hebreeuwſchen, vande oude tijde/ is te vindien ghetweest : want inden het namelyck in den ouden Hebreeuwſchen text ſoo hadde te vinden ghetweest / hoe en hebben dan de ſeventigh uptlegghers in't Griecx , ende Hieronymus in het Latijn , dat ſoo niet overgheset ? hoe en iſſer niet eenen Oudt-vader ghetweest/dat ik weet/ die dit ſoo gheleſen heeft alg Partijē ? Want ghelyck ich ghesepdc

gheseydt hebbe : Ich en kan nerghens binden/
dat-men inde oude tyden opt inden text heest ge-
lesen : Ghy en sult u voor de beelden niet Buyghen,
ghelyck den Dortschen Bijbel heest / oft ghy en sult
die niet eerst , ghelyck Dierick Hamer heest / maer
ghy en sult de beelden niet aenbidden , [redacted]
ghelyck de Roomse Kercke in haren text heest/
ende in alle hare Catechismi . 'Tis dan onse Partij
self / die het tweede Ghebodi Godts upghe-
veeght heest / ende niet de Roomse Kercke/
oversulcx blijcxt nu voor de oogh (het ghene te
in dit eerste Deel most bewijzen) dat de Roomse
Kercke dies-aengaende valscheleyk / ende ten on-
rechte beschuldight wordt.

Blycxt oock voorderg/om dit in't voorbygaen
te segghen / dat sy mede valscheleyk in het eerst
van hare beelden beschuldight wordt / als oft sy
sondighde reghen het ghebodi Godts / ende af-
goderlyke bedreest: Want

Ten eersten. Sy maect beelden / ende ghelycke-
nissen van Heilighen ende van Enghelen: Maer
dit en heest Godt hier niet verboden : wat dan
beelden van de Son, Mane, sterren, voghels, en al wat
in de locht is ; beelden van levende menschen, vlie-
voetige, ende kruypende dieren, ende al wat op d'aer-
de is ; beelden van visschen, slanghen, draken, crocodi-
len, schildepadden, enbe al wat in de wateren is ; en-
de soodanighe beelden / en heest hy absolutelijck
niet verboden : Want hy selve heest beelden van
Enghelen doen stellen aen d'Arcke / beriden van
ossen den heelen tempel dooz / hy selve heest doen
maken het beeldt vande kopere slanghe ; ende
oock Partij thoont metter daer / dat soodanighe
beelden/ oock van menschen, niet absolutelijck ver-
boden en ziju: Want haerte kamers/ salerten/ende
herck-stoel van Vinsterdam / zyn vol van sooda-
nighe beelden : ghelyck Partij dan reghen dit ghe-
bodi niet en sondight niet soodanighe beelden/
niet alleen in hare huyzen/maer oock in publicie
kercken te stellen / alsoo oock niet de Roomse
Kercke,

Dzaeght

15

Draeght ghy my / wat Godt dan verboden
heeft : ick antwoerde / beelden te maerken van
beesten / ende planeten / om die eer te bewijzen :
Sulcx en sg de Roomische Kercke nopt in den sin
ghkommen : Hoe kan sy dan scrijven teghen het
Ghebode Godts ?

Ghy seght : Hy knelt voor de beelden der Heilighen / sy blygt haer voor de selve / sy eert se :
Tis waer / maer ick hebbe hoven bewesen / dat
Godt nerghens verboden heeft beelden van Heilighen / oft van Enghelen / veel min voor de selve
te knielen / oft blyghen / oft de selve te eerien : Want
dit en sg den rechten text niet : wat dan ? dat men
de beelden niet aenbidden en soude / ende haer aen-
biddende daer van Afgoden maken / haer toe-
schrijvende de eere / die Godt alleen toekomt : Wie
en heeft de Roomische Kercke nopt ghedaen / nopt
de beelden aenbeden / nopt haer de eere toeghe-
draghen / die Godt alleen toekomt / nopt haer
ghehouden voor Afgoden.

Ghy sult my segghen : De Roomische dienen de
beelden. Ick soude wederom kunnen segghen met
den Dordrechtschen Bijbel, dat Godt hier niet ver-
boden heeft de beelden / maer de Afgoden selve te
dienien : Doch ghenomen ick stemde dat toe / dat
hy de beelden dienen : hy en dienen gheene beel-
den noch van Son, noch van Mane, noch van Sterren,
noch van voghels, noch van levende menschen, noch van
vieroetige, ende kruypende dieren, noch van visschen,
Langhen, crocodilen, draken, schild-padden; noch al wat
inde locht, op d'erde, ende inde wateren is (welcher
beelden-dienst alleen van Godt verboden is)
maer van Heilighen / die hy nergheng kunnen
binden verboden te zijn.

Maer al dit : soos het duysent-mael bewesen/
dat Godt nopt anders verboden heeft / als afgo-
dische beelden / niet die de selve eere toe te schrij-
ven / die hem alleen toekomt. Want terstande
nae dat hy de gheboden hadde ghegeven / soo
gaet hy namelijck heel tweede Ghebode upleg-
ghen

ghen Exodus 20. v. 23. segghende: Ghy en sult nevens my
gleene silvere, noch goudene goden maecten; daer
gheeft hy immers klaer te kennen van wat heel-
den hy spricht / te weten van goudc ende silvere
Goden, ergo van afgodische beelden. Nu tot noch
toe en heeft Partijc niet kunnen bethoonen / dat
wy onse beelden houden/oft eerlen als Goden/soo
heeft se ons / oock in dit stuk tot noch toe / ten
onrechte beschuldigh. Dat sy alleentijck gheseyt
in't voorbygaen. Ick home nu tot het tweede
Deel.

TWEEDE DEEL.

Wordt bethoont dat Partijc uytghe-
veeght heeft een merckelijck
stuck vande twaelf artijckelen des
Gheloofs.

Eer ikk home tot de sake selve / moet sikkte
vozen thoenen van wat authozitept / de
twaelf artijckelen (welcken ghemeyn-
lijck het Symbolum noemt) zijn hy Partijc
Dit sal ons eerst segghen Joannes Calvijn
lib 2. Instit. cap. 17. §. 19. Mae dat hy de boozseyde Ar-
tikelen uprghelydt hadde / seght hy : Ick noeme
dese Artikelen Apostolisch, ende en ben daer-en-tus-
schen niet forghuldigh wie den Autheur zy. Sy worden
voorwaer met groote eendrachtigheydt der ouder Schrij-
veren aan de Apostelen toeghescriven : moghelyck om
dat sy-schachten van de Apostelen in't ghemeyn be-
schreven, ende in't openbaer ghebrachte te zijn : Icken
twijffel daer niet aen, dat dese artikelen terstandt van
den eersten oorspronck der Ghemeynte, ja oock van der
Apostelen tijdt aen, zijn als ghemeyne, van een-jeghelyck
ghepre-